

STUDIER AV SVENSK ALKOHOLOPINION

Sören Holmberg och Lennart Weibull

Frågor kring alkohol har sedan 1986 ställts i den årliga SOM-undersökningen. I de äldsta undersökningarna gällde det bedömningen av alkohol som ett av många samhällsproblem; i början av 1990-talet inkluderades frågor om alkoholvanor bland annat med syfte att belysa olika livssilar. Senare byggdes undersökningarna ut med specificerade frågor om inställningen till olika alkoholpolitiska åtgärder.

Bakom den ökade fokuseringen på frågor kring alkohol låg en serie forskningsprojekt initierade av främst Lennart Weibull i samverkan med Sören Holmberg, båda professorer med verksamhet vid SOM-institutet.

Projekt nummer ett – Svensk alkoholopinion – startades år 2005 med finansiell uppbackning av Systembolagets råd för alkoholforskning. Fokus låg på att studera svenska folkets opinionsstöd för olika restriktioner när det gäller konsumtion av alkohol (t ex inställning till skattenivån på alkohol och till förbudet mot att sälja alkohol i livsmedelsbutiker). Bakgrunden till frågorna var den dåvarande debatten om privatimport av alkohol som en följd av det svenska EU-medlemskapet.

I ljuset av resultaten från detta första projekt inleddes arbetet med att utveckla en förklaringsmodell med fokus på vad som bestämmer människors åsikter i alkoholfrågor. I ett andra projekt, inlett 2012, studerades särskilt livsstilens och alkoholvanornas betydelse samt effekten av politisk ideologi. I ett tredje projekt sammanfördes dessa faktorer med problemupplevelsens och berördhetens roll.

Den teoretiska förklaringsmodellen har således blivit alltmer komplex. Vi har försökt att inkludera och mäta allt från *sociale omständighetsvariabler* (exempelvis kön, ålder, inkomst, utbildning), *alkoholvanor* (som uttryck för egenintresse i förhållande till restriktioner som skatter och tillgänglighet), *kunskaper* och *verklighetsbild* när det gäller alkoholkonsumtion, *konsekvensbedömningar* (om alkoholkonsumtion uppfattas som något positivt eller negativt för en själv respektive för samhället i stort) *alkoholideologi* (syn på samhällets i förhållande till individens ansvar för effekterna av alkoholkonsumtion), samt politiska variabler som *vänster-högerpositionering* och *partisympatier*.

I det tredje projektet som startade 2013 gick docent David Karlsson, Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet, in som medsökande. Sedan 2017 har han huvudansvaret för ett fjärde projekt, där Holmberg och Weibull samtidigt kvarstår som seniorforskare.

I denna temarapport återges de 11 kapitel om svensk alkoholopinion som publicerats i böcker från SOM-institutet. Tonvikten ligger på hur alkoholopinionen förändrats över tid och hur de alkoholpolitiska åsikterna kan förklaras. Den första redovisningen av alkoholopinion och alkoholvanor i Sverige fanns i inledningskapitlet till boken *Ju mer vi är tillsammans* (2004). Det som dock blev premiärkapitlet publicerades 2006 med rubriken *Besök på Calle Grenz Shop*. Det belyser främst privatimporten av alkohol. Analysen är i huvudsak beskrivande och antalet förklaringsfaktorer få. Det senast publicerade kapitlet är från år 2017 och har rubriken *Alkoholopinionen och verkligheten*. Nu är analysen mer metodiskt utvecklad och med många olika förklarande perspektiv.

En fullständig redovisning i tabell- och figurform av resultaten för alla enkätfrågor kring alkohol som ställts i SOM-undersökningarna sedan 1986 återfinns i rapporten **Alkohol i SOM-undersökningarna 1986-2016**. Alla SOM-institutets publikationer är fritt tillgängliga på www.som.gu.se

* * *

Göteborg i december 2017

Sören Holmberg
Seniorprofessor
Statsvetenskapliga institutioner
Göteborgs universitet

Lennart Weibull
Seniorprofessor
SOM-institutet
Göteborgs universitet